

УЗФ

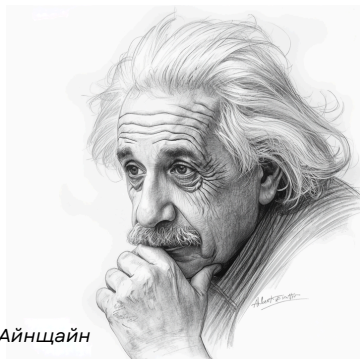
Как да управляваме
и да се възползваме от

ДАНЪЦИТЕ

Даниела Бобева
Яна Пальова

"Най-трудното
нещо за разбиране
на този свят са
данъците"

Алберт Айнщайн

В опит да улесним младите хора да се справят с това предизвикателство подготвихме тази брошура, за да им помогнем да вникнат в данъчните правила и да разберат как работят данъците. Целта е те да бъдат информирани, за да могат да вземат правилните финансови решения, които да им осигурят стабилност и просперитет. Знанието за данъците може да допринесе не само да се избегнат грешки, но и да се увеличат законно доходите чрез пълноценно използване на всички данъчни облекчения и предимства.

Ние трябва да управляваме данъците, а не те нашите лични финанси!

Младите хора за данъците

Проучване в четири университета (Университет за застраховане и финанси, Пловдивски университет „Паисий Хилендарски“, Варненски университет „Черноризец Храбър и УНСС) показва, че знанията на младите хора за данъците са непълни и в голямата си част подвеждащи.

Младите хора са склонни да се поддават на внушения и да се доверяват на некоректна информация. В повечето случаи те нямат яснота относно данъчните си задължения, не могат да оценят рисковете от неплащането им и пропускат възможностите да се възползват от предоставените данъчни облекчения.

Личните финанси на младите хора са специфични за тази възрастова група, доколкото през този етап от тяхното развитие се вземат най-важните финансови решения, които определят живота им за годините напред. Затова навременната информираност и мотивация създава възможности за по-добро управление и удовлетворение за приноса към обществото.

Данъците са неизбежни, но можем да ги управляваме

Данъци винаги е имало, има и ще има. Те са задължителни, безвъзмездни парични вноски, които гражданите и фирмите правят към държавния и към общинските бюджети.

Данъците са основен приход за държавата, който осигурява условия да се осъществи нейната преразпределителна функция и социално-икономическа политика.

Чрез данъците всеки човек може да приложи своя стратегия за спестяване, за планиране и управление на личния си бюджет и финанси, включително по отношение на доходи, имоти и наследство.

Данъците могат да се управляват по различни начини – чрез оптимизация на разходите, чрез правилно използване на приложимите облекчения и не на последно място чрез своевременното им плащане.

Плащането на данъци изисква високо ниво на финансова дисциплина и отговорност. Това помага да се развият добри навици за балансиране на личните финанси като бюджетирането, проследяването на разходите и дългосрочното им финансово планиране.

Уменията за правилно и точно определяне на нивото на данъчното облагане, за използване на законово определените облекчения и режими за формиране на данъчната основа, формират положителни нагласи към данъците и развиват нов тип данъчна култура.

Данъците допринасят за обществения и за личния просперитет

Чрез данъците се:

финансират обществените услуги, чрез които държавата осъществява социалната си функция. Качеството, обхватът и обемът на обществените услуги (здравеопазване, образование, сигурност и др.) са от много голямо значение за живота на хората, тъй като пряко влияят върху личните финанси, а оттам и върху условията, които определят всекидневното ни съществуване и благосъстояние.

подкрепят инвестициите и икономическия растеж. Благодарение на данъчните постъпления се подобрява инфраструктурната среда, насърчават се изследванията и иновациите, което от своя страна отваря нови перспективи за пазара на стоки и услуги и за пазара на труда, подобрява се бизнес средата и се създават възможности за увеличаване на личните доходи.

Ако не бяха данъците

Детската градина на едно дете годишно щеше да струва средната заплата на единия родител и така 67% от децата или 145 306 нямаше да могат да бъдат настанени.

Образованието на едно дете годишно до завършване на средното образование щеше да струва на родителите колкото годишната минимална заплата за страната на единия родител, като така 50 684 деца нямаше да могат да учат и да завършат средното си образование.

812 хил. пенсионери биха получавали половината от сегашната си пенсия, а 415 хил. биха били напълно лишени от пенсии. Трансферът от централния бюджет за покриване на недостига от средства в пенсионния фонд през някои години достига до 45% от общите разходи на пенсионната система.

Цената на тока би била с 30% по-висока.

Студентската такса в държавните университети щеше да е около 2 000 евро на семестър.

Данъците помагат в трудни времена, както при Ковид-19 кризата, когато държавата предостави над 13 милиарда лева за подпомагане на населението и бизнеса, представляващи 3.2% от БВП през 2020 г, 5% през 2021 г. и 1.55% през 2022 г.

Данъците са цивилизационно задължение

Ако подкрепяте политики, които насърчават образованието, здравеопазването и социалната справедливост, вие помагате за създаването на общество, в което всеки има възможност да се развива и успее.

Ако изберете да упражнявате професия, с която създавате работни места, при реално изплащане на заплатите и осигуровките, вие подпомагате събирането на повече данъци.

Данъците са „цената“, която човек плаща, за да живее в цивилизовано общество. Те гарантират сигурност за нормалното функциониране на обществото и създават условия неговото развитие.

Когато данъчните задължения се изпълняват, а публичните разходи се ограничат до общия размер на бюджетните приходи (данъчни и неданъчни), публичният дълг ще бъде малък и няма да е бреме за следващите поколения.

Отговорност на всеки е не само да си плаща данъците, но и да търси отговорност и да изисква отчетност от тези, които изразходват неговите данъци.

Отговорното отношение на правителствата към публичните разходи и тяхното ефективно управление е гаранция за финансова стабилност и за икономически растеж на страната.

Какви данъци трябва да плащаме

Данъчно-осигурителната рамка на България обхваща следните общи категории данъци:

Преки данъци – данък върху доходите, корпоративни данъци, данъци върху дивидентите и местни данъци и такси.

Косвени данъци – данък върху добавената стойност (ДДС), акцизи и данък върху застрахователните премии. Косвените данъци се плащат чрез закупуването и при потреблението на стоки и услуги, тъй като те са включени в цената им.

Социалноосигурителни вноски за Държавното обществено осигуряване (ДОО) като първи стълб на осигурителната система за всички наети лица в публичния и частния сектор се заплащат в бюджета на ДОО, управляван от Националния осигурителен институт. Техният размер се определя в Кодекса за социалното осигуряване (КСО) и те се плащат към бюджета на ДОО – за пенсии на осигурените лица в бъдещ период и за други осигурителни права. Чрез тях се финансират пенсиите на пенсионерите в текущия период и другите социалноосигурителни плащания на осигурените лица при болест, майчинство, безработица, нетрудоспособност при трудова и професионална злополука и т.н.

Социалноосигурителни вноски за допълнително задължително пенсионно осигуряване (ДЗПО) за родените след 31.12.1959г. са определени в Кодекса за социално осигуряване. ДЗПО е вторият стълб на пенсионната система в България и осигурява на работещите втора, допълнителна пенсия към тази от ДОО. Средствата се трупат по лична партида, наследяват се, ако не се използват от осигуреното лице, и се управляват от частни пенсионноосигурителни дружества. Вноските за ДЗПО в универсални пенсионни фондове се заплащат в съотношение 2.8% от осигурителя и 2.2% от осигуреното лице, а за професионалните пенсионни фондове - изцяло от осигурителя.

Социалноосигурителните вноски за допълнително доброволно осигуряване (ДДПО) се заплащат с лични вноски на лицата и се управляват от частни пенсионноосигурителни дружества. ДДПО е третият доброволен стълб на пенсионната система. Лицата, които се осигуряват в ДДПО се ползват от данъчни

облекчения. Ако обаче осигурените лица в ДДПО теглят от натрупаните суми преди придобиване на правото за пенсия и са ползвали данъчно облекчение, тези суми се облагат при обратно получаване на суми, формирани от вноски, с 10% окончателен данък. Получените допълнителни пенсии от ДДПО и инвестиционния доход не се облагат, ако те се получат след придобиване на право на пенсия.

Здравноосигурителни вноски се определят като размер в Закона за здравното осигуряване и постъпват по бюджета на Националната здравноосигурителна каса за финансирането на здравни услуги на осигурените лица. Начисляват се върху получения доход, като максималният осигурителен доход се определя с годишните закони за Държавното обществено осигуряване.

В по-конкретен план отделните видове данъци са:

Данък върху доходите – пропорционален данък в размер на 10% върху облагаемия доход независимо от размера на дохода на физическите лица. Налага се върху общия деклариран облагаем доход от всички източници на доход за съответното лице. Няма необлагаем минимум. За облагането на доходите с данък върху доходите всички подават годишната данъчна декларация до 30 април на следващата година, а използването на 5% отстъпка от данъка е при подаването на данъчна декларация до 31 март.

Корпоративен данък (или данък върху печалбата) – пропорционален данък в размер на 10% върху печалбата на нефинансовите и на финансовите предприятия. Начислява се върху данъчната печалба на дружества, на финансови предприятия като банките и други финансови посредници, както и на едноличните търговци.

Местни данъци и такси – определят се със Закона за местните данъци и такси (ЗМДТ). Събират се от общините и постъпват в техните бюджети и зависят от решенията на общинските съвети на съответната община в рамките на нормите в ЗМДТ.

Местните данъци включват:

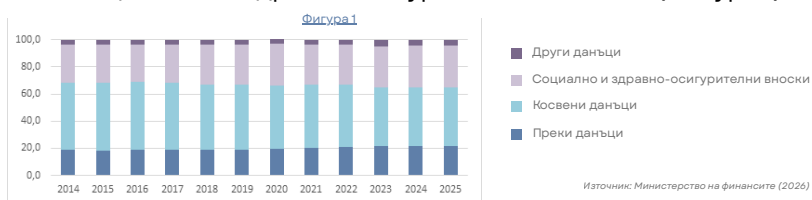
- данък върху недвижимите имоти – определя се на базата на данъчната оценка на имота. Не се облагат с данък недвижимите имоти с данъчна оценка до 859 евро включително, както и земеделските земи и горите;
- данък върху наследствата – данък върху наследството не се заплаща от преживелия съпруг и от наследниците по права линия без ограничения. Има и други изисквания, определени в Закона за наследството;

- данък върху даренията – облагат се имуществата, придобити по дарение, както и недвижимите имоти, ограничените вещни права върху тях и моторните превозни средства, придобити по възмезден начин, като облекчението се предоставя само при дарения между роднини по права линия и съпрузи;
- данък при възмездно придобиване на имущество – плащат се местни данъци и такси, определени в ЗМДТ, и нотариални такси;
- данък върху превозните средства – за леки и товарни автомобили до 3,5 т годишният данък се състои от два компонента – имуществен и екологичен, и се определя по формула, разписана в ЗМДТ;
- патентен данък – зависи от вида на патентната дейност;
- туристически данък - размерът му се определя с наредба на съответния общински съвет в граници от 0,10–1,53 евро на нощувка;
- данък върху таксиметров превоз на пътници – годишен данък, чийто размер се определя от съответния общински съвет;
- други местни данъци, определени със закон.

Такси се плащат за:

- събиране на битови отпадъци;
- ползване на пазари, тържища, панаири, тротоари, площи и улични платна или на части от тях като зони за платено и безплатно паркиране по Закона за движението по пътищата;
- ползване на детски кухни, лагери, общежития и социални услуги, финансирани от общинския бюджет;
- технически услуги;
- административни услуги;
- откупуване на гробни места;
- дейности по обща подкрепа по смисъла на Закона за предучилищното и училищното образование, които не се финансират от държавния бюджет и се осъществяват от центровете за подкрепа за личностно развитие;
- притежаване на куче;
- други местни такси, определени със закон.

Структурата на данъчно-осигурителните приходи в държавния бюджет показва, че най-голям принос имат косвените данъци – ДДС, следвани от социално - и здравноосигурителните вноски (Фигура 1).

Може ли да не плащаме данъците си? Какво рискуваме?

В началото на миналия век смятаният за един от основоположниците на съвременната макроикономическа теория Джон Мейнърд Кейнс казва, че „избягването на данъци е единственият интелектуален стремеж, който все още носи някаква награда“, но изглежда вече думите му са изгубили своята тежест. В днешно време става все по-немислимо да се игнорират данъчните задължения. В условията на съвременната високотехнологична реалност човек не бива да рискува с това да укрива данъците си. В този дигитален свят парите вече имат „панделка“, чрез която откриването на притежателя им и на начина, по който ги е придобил, става все по-лесно.

Някои разчитат, че като отидат в чужбина, ще укрият данъците си, но това е невъзможно поради все по-разширяващите се договорености между данъчните служби по света за обмен на данъчна информация. Други отказват да плащат данъци като форма на „протест“ срещу тяхната тежест. Трети се самозалъгват, че по този начин ще разполагат с повече средства. Каквито и да са мотивите за неплащане на дължимите данъци и осигуровки, както и за укриване на доходите, човек никога не трябва да забравя, че ако иска държавата, в която живее, да се развива, е невъзможно да се опитва да я измами и да очаква в замяна да получи по-добра услуга. Данъчната система в България е добре развита, обменът на информация между институциите и бизнеса е в реално време. Ето защо предположението, че данъците могат да се спестят или укрият е прекалено рисково.

Предвид значението на данъците, за недеклариране и неплащане на данъци и такси българското законодателство предвижда мерки за административнонаказателна отговорност – да се налагат глоби на физическите лица и имуществени санкции за юридическите лица в размер, определен съответно в Закона за данъците върху доходите на физическите лица (ЗДДФЛ), Закона за корпоративното подоходно облагане и Закона за местните данъци и такси, като трябва да се има предвид, че имуществената санкция е винаги в по-голям размер от глобата.

Примери за най-често извършваните нарушения и налагането на глоби за тях по ЗДДФЛ са:

- за неподаване на декларация за дължими данъци от физическо лице в установените срокове се налага наказание глоба в размер до **255,65 евро**, ако лицето не подлежи на по-тежко наказание, а

при повторно нарушение глобата е до **511,29 евро**;

- за подаване на неверни данни, които водят до по-нисък данък или до неплащане на данък, наказанието е глоба до 511,29 евро, ако лицето не подлежи на по-тежко наказание, а при повторно нарушение глобата е до 1022,58 евро;
- за невнесените в срок данъци, такси и други задължения към държавата се дължи и законна лихва в размер на основната лихва по операциите по рефинансиране (MRO) на Европейската централна банка плюс 8 пр. п, като тя се изчислява от деня, следващ падежа на плащането на дължимите задължения.

При укриване на данъци са предвидени значително по-тежки санкции, като може да се стигне и до наказателна отговорност за данъчно престъпление. Съгласно Наказателния кодекс (НК) на наказателно преследване подлежи лице, което избегне установяване или плащане на данъчни задължения в големи размери, като не подаде декларация, потвърди неистина или затаи истина в подадена декларация, състави или използва документ с невярно съдържание, неистински или преправен документ и др. (всичко това е регламентирано изчерпателно в чл. 255 от НК).

Декларации на лицата заемащи висши държавни длъжности са публично достъпни на <https://www.minfin.bg/bg/1284> Министерството на финансите публикува "Списък на длъжници с неуредени публични задължения" (чл. 182, ал. 3, т. 2 от Данъчно - осигурителния процесуален кодекс) и на издирваните лица, свързани с данъчната система на Република България.

Как да спечелим от данъците ?

Можем да спечелим от данъците ако се възползваме от данъчните облекчения и със спестените суми увеличим потреблението си или инвестираме.

Освободени от облагане с данък са:

- доходите от продажба на един недвижим жилищен имот, ако между датата на придобиването и датата на продажбата или замяната са изминали повече от 3 години;
- доходите от продажба на до два недвижими имота, както и селскостопански и горски имоти независимо от броя им, ако между датата на придобиването и датата на продажбата или замяната са изминали повече от 5 години;

- доходите от продажба или замяна на движимо имущество (с изключение на пътни, въздухоплавателни и водни превозни средства при определени условия, произведения на изкуството, предмети за колекции и антикварни предмети; акции, дялове, компенсаторни инструменти, инвестиционни бонове и други финансови активи, както и доходите от търговия с чуждестранна валута);
- доходите, получени от продажба или замяна на имущество, придобито по наследство;
- подобренията и/или ремонт на недвижим жилищен имот при условия, предвидени в ЗДДФЛ.

Ако сте младо семейство

Данъчното облекчение за млади семейства позволява намаляване на данъчната основа с лихвите, заплатени по първите **51 129,19 евро** от ипотечен кредит за закупуване на жилище (чл. 22а от ЗДДФЛ).

Трябва да отговаряте на следните условия, които декларируете с годишната данъчна декларация:

- договорот за ипотечен кредит е сключен от вас като данъчно задълженото лице и/или от съпруг/а, с който/която имате сключен граждански брак;
- поне един от двамата съпрузи не е навършил 35-годишна възраст към датата на сключване на договора за ипотечен кредит;
- ипотекираното жилище е единствено жилище за семейството ви през данъчната година;

Облекчението не може да се ползва за доходите от стопанска дейност като едноличен търговец.

Облекчението може да се ползва от местни физически лица и от чуждестранни физически лица, установени за данъчни цели в държава-членка на Европейския съюз или в страна от Европейското икономическо пространство.

Към годишната данъчна декларация се прилагат следните документи:

- Документ, удостоверяващ размера на направените през годината лихвени плащания по първите **51 129,19 евро** от главницата на ипотечния кредит за закупуване на жилище. Издава се от банката кредитодател.
- Когато банката кредитодател е установена за данъчни цели в държава членка на Европейския съюз или в страна от Европейското икономическо пространство, легализиран превод

на български език на документа, удостоверяващ размера на направените през годината лихвени плащания. Преводът трябва да е извършен от заклет преводач.

- Когато деклараторът е чуждестранно физическо лице, установено за данъчни цели в друга държава членка на Европейския съюз или страна от Европейското икономическо пространство, официални легализирани документи, удостоверяващи наличието на условията по чл. 22а, ал. 1 от ЗДДФЛ и техния превод на български език, извършен от заклет преводач. Издават се от компетентните органи на съответната чужда държава.
- Когато през данъчната година и двамата съпрузи са ползвали данъчното облекчение за млади семейства, всяко от лицата дължи частта от данъка, съответстваща на размера на ползваното облекчение.

Ако имате деца

Данъчното облекчение за деца позволява намаляване на данъчната основа (чл. 22в от ЗДДФЛ) с:

- **3067,75 евро** – при едно ненавършило пълнолетие дете и сума за получаване до **306,78 евро**, когато през годината са получени доходи, обложени с 10 на сто данък;
- **6135,5 евро** – при две ненавършили пълнолетие деца сума за получаване до **613,55 евро**;
- **9203,25 евро** – при три и повече ненавършили пълнолетие деца сума за получаване до **920,33 евро**.

Детето, за което ще се ползва данъчното облекчение, трябва към 31 декември на данъчната година да:

- е местно лице на държава-членка на Европейския съюз, или на страна от Европейското икономическо пространство;
- не е навършило пълнолетие (облекчението се ползва включително за годините, в които детето е родено и е навършило пълнолетие);
- не е настанено в социална или интегрирана здравно-социална услуга за резидентна грижа на пълна държавна издръжка.

Към годишната данъчна декларация се прилага документ за родителство и декларация за ползване на облекчението.

Ако извършвате безкасови плащания

Данъчното облекчение за безкасови плащания позволява намаляване на дължимия данък с 1%, но не повече от **255,65 евро**.

Облекчението може да се ползва **от физически лица** при

следните условия:

- през годината лицето има доходи, подлежащи на облагане с данък върху общата годишна данъчна основа;
- 100% от тези доходи са получени по банков път;
- лицето е извършило безкасови плащания в размер на 80% или повече от тези доходи.

Към годишната данъчна декларация не се прилагат документи. Необходимо е единствено да се направят отметки на съответното място в Приложение № 10 на годишната данъчна декларация.

Облекчението не може да се ползва за доходите от стопанска дейност като едноличен търговец.

Ако отдавате жилище под наем

В този случай данъкът е 10% от размера на облагаемия доход, придобит през съответното тримесечие минус осигурителните вноски, които лицето е задължено да прави за своя сметка. При определянето на облагаемия доход придобитият доход се намалява с 10% нормативно признати разходи. Нормативно признати разходи не се приспадат, ако наемът е за имущество в режим на етажна собственост с форма на управление общо събрание на собствениците.

Договорът за наем може да е сключен с:

- предприятие или самоосигуряващо се лице,
- друго физическо лице.

За местно физическо лице източникът на доходите от наем може да е както от страната, така и от чужбина. Получените средства от наем се обявяват в годишна данъчна декларация и се облагат с данък от 10%. Наемодателят може да намали облагаемия си доход с 10%, които се третираат като признати разходи.

Данъкът се определя и внася, а доходът се декларира от:

- наемателя, когато наемателят е предприятие или самоосигуряващо се лице.
- наемодателя, когато наемателят не е предприятие или самоосигуряващо се лице.
- когато **собственикът на имота е малолетно или непълнолетно лице**, доходът от наем се декларира и данъкът се определя и внася от неговия законен представител (родител, настойник, попечител).

При намалена работоспособност

Данъчното облекчение за намалена работоспособност е за лица с 50 и над 50 на сто намалена работоспособност (чл. 18 от ЗДДФЛ) и дава възможност на лицето да намали данъчната си основа с **4049,43 евро**. Данъчното облекчение може да се ползва включително за годината на настъпване на неработоспособността, както и за годината на изтичане срока на валидност на експертното решение, в което е определена намалената работоспособност.

При доброволно осигуряване и застраховане

Данъчното облекчение за лични вноски за доброволно осигуряване и застраховане е в размер до 10% от данъчната основа за внесени през годината лични вноски за допълнително доброволно осигуряване и до 10% от данъчната основа за внесени през годината лични вноски за доброволно здравно осигуряване и вноски за застраховки „Живот“ (чл. 19 от ЗДДФЛ).

Облагаемите доходи от допълнително доброволно осигуряване, доброволно здравно осигуряване и застраховки „Живот“ се облагат с окончателен данък.

Необлагаеми са и някои доходи по силата Закона за отбраната и въоръжените сили на Република България, Закона за Министерството на вътрешните работи и др.

За младите хора има най-много данъчни облекчения

Сканирай QR кода за повече информация.

Данъците помагат на тези, които инвестират

Данъците стимулират инвестициите

Някои видове данъци могат да действат като стимул за спестяване и инвестиции. Когато човек знае, че някои доходи могат да бъдат обложени с данък в бъдеще и при по-изгодни условия или въобще да не бъдат обложени, той има интерес и е мотивиран да спестява и да инвестира сега, вместо да харчи парите си импулсивно.

Печалбите от продажба на акции от физически лица на регулирани пазари в Европейския съюз и Европейското икономическо пространство са необлагаеми - върху тях не се дължи данък. Правилото се отнася до националните борси на всички държави от ЕС и ЕИП.

При инвестиране в акции, които не се търгуват на регулиран пазар, облагането с данък върху дохода (печалбата) е в годината, в която е извършено разпореждането с придобитата акция. Цената на придобиване на акцията ще намали дохода, формиран от продажната ѝ цена. От така формираната данъчна основа могат да се приспадат още 10% необходимо присъщи разходи. По този начин данъчната тежест се намалява с 1%, т.е. вместо 10%, ефективно данъчната ставка става 9%.

Необлагаеми са доходите от разпореждане с финансови инструменти по смисъла на § 1, т. 11 от допълнителните разпоредби на ЗДДФЛ, а именно доходите от:

- сделки с дялове и акции на колективни инвестиционни схеми и на национални инвестиционни фондове, акции, права и държавни ценни книжа, извършени на регулиран пазар и/или на пазар за растеж; права за целите на изречение първо са ценните книжа, даващи право за записване на определен брой акции във връзка с взето решение за увеличаване на капитала;
- сделките, сключени при условията и по реда на обратно изкупуване от колективни инвестиционни схеми, допуснати за публично предлагане в страната или в друга държава – членка на Европейския съюз, или в държава – страна по Споразумението за Европейското икономическо пространство;
- сделките, сключени при условията и по реда на обратно изкупуване от национални инвестиционни фондове, допуснати за публично предлагане в страната; за обратно изкупуване се смята и разпределението на парични средства при ликвидация на национални инвестиционни фондове от затворен тип;
- сделките, сключени при условията и по реда на търгово предлагане по глава единадесета, раздел II от Закона за

публичното предлагане на ценни книжа, или аналогични по вид сделки в друга държава – членка на Европейския съюз, или в държава – страна по Споразумението за Европейското икономическо пространство.

Освен намаляването на размера на данъка върху доходите като се намалява годишния доход с необлагаеми доходи и/или данъчни облекчения), размерът на годишния данък се намалява с 5 на сто върху размера на данъка за довносяне (след се приспадане на авансово удържан и/или внесен данък през данъчната година). Отстъпката е в общ размер до **255,65 евро**.

Условието за ползване на тази отстъпка е лицето да няма подлежащи на принудително изпълнение публични задължения към момента на подаване на декларацията и данъкът за довносяне да е внесен в срок до 31 март.

Лицата, които подадат годишната данъчна декларация до 31 март на следващата година по електронен път, ползват отстъпка от 5% от дължимия данък за довносяне ако сумата е платена до 31 март и няма други задължения.

Данъците могат да послужат като инструмент за ограничаване на рисковете пред личните финанси

- 1.Обезщетение за безработица** – изплаща се на лицата, които са регистрирани като безработни и отговарят на условията за трудов стаж и осигурителни вноски.
- 2.Обезщетение за временна неработоспособност** – за лицата, които не могат да работят поради заболяване или травма и които са здравноосигурени.
- 3.Обезщетение за майчинство** – предоставя се на жени, които са в отпуск по майчинство след раждане на дете.
- 4.Обезщетение за отглеждане на дете** – изплаща се на родители, които се грижат за дете, в допълнение на майчинството.
- 5.Обезщетение за трудова злополука** – предоставя се на работещите, които претърпят трудова злополука и които са осигурени за социално осигуряване.
- 6.Обезщетение за смърт** – изплаща се на близките на работещия или на осигуреното лице в случай на смърт вследствие на трудова злополука.
- 7.Обезщетение за инвалидност** – предоставя се на лица, които са станали трайно неработоспособни вследствие на заболяване или злополука.
- 8.Обезщетение за стаж и възраст** – това е пенсия за лица, които са достигнали определена възраст и имат минимален трудов стаж, но не

отговарят на условията за пенсия по осигурителен стаж.

9. **Обезщетение за продължително боледуване** (временна неработоспособност) – предоставя се на осигурени лица, които са възпрепятствани да работят поради общо заболяване, трудова злополука или професионална болест за по-дълъг период от време.
10. **Обезщетение за работещи родители на деца с увреждания** – предоставя се на родители, които не работят, за да се грижат за дете с над 90% увреждане.
11. **Обезщетение за изключителни ситуации** (например природни бедствия или социални кризисни ситуации) – в определени случаи, когато граждани попаднат в извънредни ситуации, могат да получат помощ от държавата.

Пример

Можете да получите от работодателя си обезщетение в размер 50 на сто от brutното ви трудово възнаграждение за времето, през което сте били възпрепятстван да стигнете до работа вследствие на природно бедствие, но не по-малко от 75 на сто от минималната работна заплата, установена за страната. Ако сте взели участие в спасителните работи при бедствие ще Ви се дължи обезщетение в размер на пълния размер на brutното трудово възнаграждение.

Българската данъчна система

Едно от основните предимства на българската данъчна система е нейната стабилност. Макар че данъчният ни модел е опростен – данъчната ставка е еднаква за всички доходи, тези, които имат по-високи доходи, в крайна сметка плащат повече:

Пример

При 10% данък върху дохода на физически лица (каквато е размерът му у нас) при 1000 евро доход данъчната сума е 100 евро, а при 5000 евро тя е пет пъти по-голяма – 500 евро

България е с най-ниските данъци върху доходите в ЕС (Дания 55,9%, Франция 55,4%, Австрия 55,0%, Естония 22%, Латвия 36%). Личните данъци на гражданите формират едва 14,5% от общите приходи в държавния бюджет и само 3,7% от обема на произведения годишно брутен вътрешен продукт.

Ниските данъци върху доходите са особено важни за младите хора, защото им осигуряват по-висок разполагаем доход. Това от своя страна е фактор за по-активно включване в пазара на труда и отваря по-широки перспективи за инвестиции и за предприемачество.

Печалбите и доходите от **електронната търговия** със стоки се облагат с данък върху печалбата или върху доходите по общия ред, тъй като електронната търговия има същите елементи, функционалност и участници, както традиционната, при която търговците извършват същата дейност, но използвайки традиционни магазини. Изключение от законовите норми биха могли да се приложат само за **продажбите на лични вещи** в интернет от физически лица, като доходът от тях се третира като освободен от облагане доход, доколкото същите не попадат сред изключенията в ЗДДФЛ, и то само ако физическото лице не е действало като търговец по смисъла на Търговския закон.

Предимства при осигуряването за създатели на съдържание и инфлуенсъри

Доходите от авторски и лицензионни възнаграждения, въпреки, че не са доходи от труд и върху тях не се дължат осигурителни вноски, 40% от тях се считат за нормативно признати и по този начин съществено могат да намалят размера на данъка върху дохода.

Ако се получават доходи от платформа - напр. фейсбук или ютуб (монетизация), за които са осъществени и някакви разходи - реклами, платени са комисиони и др., е задължителна и регистрация по чл. 97а от ЗДДС. Принципно това е по-важно, защото ако се пропусне такава регистрация, последиците са неблагоприятни.

**Плащайте данъците си
Планирайте и ги управлявайте
Възползвайте се от облекченията**

В съвременния свят, който можем да наречем „технологично напреднала цивилизация“, индивидуалният просперитет зависи и от отговорността към общия социално-икономически прогрес. Носим отговорност не само за себе си, но и за бъдещите поколения.

Докато данъците са законово задължение за всеки, който получава облагаем доход под различна форма, и без тях е невъзможно функционирането на държавата, то осигуровките дават и права за тези, в чиято полза са направени.

Проф. д-р Даниела Бобева
Доц. д-р Яна Пальова

Как да управляваме и да се възползваме от данъците

© Доц. д-р Джеймс Йоловски, научен рецензент

© Михаела Георгиева, дизайн и предпечат

© Ноемзар Маринова, редактор

© Издателство на Университета по застраховане и финанси „Св. Григорий Боголсов“, 2026
ул. „Гусла“ 1, 1618 София
<https://uzf.bg/>

Всички права са запазени. Никаква част от тази брошура не може да бъде възпроизвеждана, съхранявана в система за търсене или предавана под каквато и да е форма или по какъвто и да е начин – електронна, механична, фотокопирна, презапис или по друг начин – без писменото разрешение на носителя на авторските права.

ISBN: 978-619-7622-94-2

ISBN (pdf): 978-619-7622-95-9

